

Kansalaisuushakemuksen käsittelyn viipyminen

KANTELU

Kantelija on 8.7.2025 oikeuskanslerille osoittamassaan kantelussa arvostellut Maahanmuuttoviraston menettelyä äitinsä kansalaisuushakemuksen käsittelyssä. Hakemuksen käsittely oli kantelun tekoajankohtana kestänyt kantelijan kertoman mukaan jo noin kolme vuotta.

Kantelija on lisäksi kertonut soittaneensa 7.7.2025 Maahanmuuttovirastoon tiedustellakseen äitinsä saaman täydennyspyynnön sisällöstä tarkemmin, mutta puhelun aikana kantelija on kokenut palveluneuvojan työkeäksi ja haluttomaksi häntä neuvomaan.

SELVITYS

Maahanmuuttovirasto on 1.10.2025 antanut siltä pyytämäni selvityksen, joka lähetetään kantelijalle tiedoksi tämän päätöksen ohessa.

RATKAISU

Sovellettavat oikeusohjeet

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Hallintolain (434/2003) 23 §:n mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä.

Hallintolain 8 §:n mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin.

Kansalaisuushakemukselle ei ole kansalaisuuslaissa (359/2003) määritelty enimmäiskäsittelyaikaa lukuun ottamatta lain kiireellistä käsittelyä koskevaa 20 a §:ää (474/2024, voimaan 1.10.2024), jonka mukaan kansalaisuushakemus käsitellään kiireellisenä, jos hakija on kansainvälistä suojelua saava tai kansalaisuudeton.

Asiassa saatu selvitys

Maahanmuuttoviraston selvityksen mukaan kantelijan äiti haki kansalaisuutta sähköisesti 8.7.2022 ja kävi 22.8.2022 tunnistautumassa Maahanmuuttoviraston palvelupisteellä yhdessä kantelijan kanssa. Kantelijan äidin kansalaisuushakemus ohjautui tarkempaa selvitystä vaativien hakemusten koriin, koska hakemuksessa pyydettiin poikkeamista kielitaitoedellytyksestä. Hakemus otettiin käsittelyyn 12.4.2024.

Hakemukseen oli liitetty 24.8.2020 päivätty lääkärinlausunto edunvalvonta-asiassa, jonka käyttötarkoituksena oli merkitty edunvalvojan määrääminen. Tämän vuoksi hakemuksen käsittelijä selvitti Digi- ja väestötietovirastolta, että kantelijan äidille ei ollut määrätty edunvalvojaa. Käsittelijä ja kansalaisuusprosessin ratkaiseva asiantuntija arvioivat kantelijan äidin edunvalvonnan tarvetta hakemuksen käsittelemiseksi ja pysyivät edunvalvojan hakemista. Kantelijan äidille lähetettiin 17.5.2024 täydennyspyyntö, jossa pyydettiin ilmoittamaan, onko asiassa haettu edunvalvojaa, ja mikäli on, toimittamaan kopio päätöksestä. Kantelija vastasi 20.5.2024, että edunvalvonta-asiasta oli luovuttu, koska hänellä on laaja käyttöoikeus äitinsä tileihin ja kantelija on äitinsä omaishoitaja. Hakemuksen käsittelijä yritti tavoittaa kantelijaa puhelimitse 19.7.2024, mutta ei onnistunut siinä.

Maahanmuuttovirasto lähetti kantelijan äidille 4.7.2025 uuden täydennyspyynnön, jossa häntä pyydettiin hakemaan edunvalvojaa. Kantelija vastasi 3.8.2025, että hänen äitinsä oli täysin tietoinen, kun kansalaisuushakemus laitettiin vireille, ja ilmaisi selvästi Maahanmuuttoviraston virkailijalle halunsa saada Suomen kansalaisuus.

Maahanmuuttovirasto arvioi 29.8.2025 uudelleen edunvalvonnan tarvetta hakemuksen käsittelyn jatkamiseksi ja päädyttiin siihen, ettei edunvalvonta olekaan tarpeen. Hakemukseen tehtiin myönteinen päätös 29.8.2025.

Maahanmuuttovirasto on todennut, että edunvalvonta ei ole laissa säädetty edellytys kansalais-tamiselle tai kansalaisuushakemuksen käsittelylle. Kansalaisuusprosessissa on tilanteen niin vaatiessa tarkasteltu, onko hakija oikeustoimikelpoinen kansalaisuuden hakemiseen. Ohjeis-tuksen mukaan tilannetta tulee selvittää tapauskohtaisesti ja tarvittaessa pyytää hakijaa hank-kimaan edunvalvoja. Maahanmuuttoviraston näkemyksen mukaan tässä asiassa arvioitiin oh-jeistuksen mukaisesti edunvalvonnan tarvetta.

Maahanmuuttoviraston selvityksen mukaan kantelijan äidin kansalaisuushakemuksen käsittely kesti yhteensä noin 36 kuukautta. Hakemus odotti varsinaisen käsittelyn alkamista noin 21 kuu-kautta ja varsinainen käsittely kesti noin 15 kuukautta. Varsinaisen käsittelyn aikana hakemus oli ilman aktiivisia toimenpiteitä 19.7.2024-4.7.2025 käsittelijän ruuhkautuneen työtilanteen vuoksi.

Maahanmuuttoviraston lupamenettelyohjeen (MIGDno-2023-1406) mukaan, jos tietoja pyytävä henkilö toimii itsenäisesti asianosaisen puolesta, tulee varmistua siitä, että asianosainen on val-tuuttanut hänet saamaan asiaansa koskevia tietoja. Valtuutuksen voi osoittaa esimerkiksi val-takirjalla. Ohjeistus koskee ensisijaisesti puhelimitse annettavia tietoja.

Maahanmuuttoviraston selvityksen mukaan kantelija oli ollut puhelimitse yhteydessä virastoon 7.7.2025. Kantelija oli kysynyt puhelussa äitinsä kansalaisuushakemukseen liittyvästä täyden-nyspyynnöstä. Palveluasiantuntija oli ilmoittanut kantelijalle puhelun alussa, ettei voi antaa tie-toja asiasta, mutta ei ole tarkastanut ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmästä, olisiko kantelijalla valtakirjaa, tai toimiiko hän äitinsä edunvalvojana, jolloin hänelle olisi voitu tietoja antaa. Palveluasiantuntija oli päättänyt puhelun ennenaikaisesti ilman selvää syytä. Kantelija ei ollut käyttäytynyt puhelussa epäasiallisesti, vaikka olikin ilmaissut tyytymättömyytensä viraston toimintaan. Jälkeenpäin asiaa tarkastellessa on havaittu, että kantelijan äidin tiedoissa ei ole ollut valtakirjaa tai edunvalvontapäätöstä, joten kantelijalle ei olisi voitu tilanteessa antaa tietoja. Vaikka valtakirjaa tai edunvalvontapäätöstä ei ole ollut kantelijan äidin hakemuksen liitteissä, olisi kantelijaa tullut kuitenkin ohjeistaa asiassa. Selvityksen mukaan kyseessä ei ole laajemmin esiintyvä ongelma, eikä ohjeistuksessa ole havaittu puutteita, mutta tilanne ja ohjeistus käydään läpi palveluneuvojan kanssa.

Arviointi

Laillisuusvalvonnassa käsittelyaikojen asianmukaisuutta arvioidaan tapauskohtaisesti asian laadun ja siihen liittyvien yksilöllisten olosuhteiden perusteella. Huomiota kiinnitetään muun mu-assa asian laajuuteen, vaikeuteen ja käsittelyn edellyttämien toimenpiteiden määrään sekä sii-hen, onko asian käsittelyssä sellaisia vaiheita, joiden aikana se ei ole edennyt.

Kantelijan kansalaisuushakemuksen noin kolmen vuoden käsittelyaika on lähtökohtaisesti pitkä. Maahanmuuttoviraston niin ikään kansalaisuushakemuksen käsittelyaikaa koskeneessa toisessa kanteluasiassa ([OKV/2474/10/2023](#)) antaman selvityksen mukaan sisäministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön ja Maahanmuuttoviraston tulossopimuksessa vuosille 2023–2027 (VN/5122/2022) kansalaisuushakemuksen käsittelyaikatavoitteeksi on sovittu 365 päivää.

Laillisuusvalvonnallinen arviointini Maahanmuuttoviraston menettelystä perustuu kanteluun ja virastolta saatuun selvitykseen. Viimeksi mainitun mukaan asian käsittelyaikaan ovat vaikuttaneet yleisesti ruuhkautuneen työtilanteen lisäksi kansalaisuushakemuksen ohjautuminen selvitystä vaativaan koriin siksi, että siinä on pyydetty poikkeamista kielitaitoedellytyksestä.

Kantelusta tai Maahanmuuttoviraston asiasta antamasta selvityksestä ei ilmene mitään yksilöityjä asiassa tehtyjä selvittämistoimia tai muita toimenpiteitä ennen kevättä 2024. Selvityksen perusteella asia on ollut vielä sen jälkeenkin, kun asia on otettu aktiiviseen käsittelyyn, noin vuoden ilman aktiivisia selvittämistoimia. Arvioni mukaan hakemuksen käsittely on viivästynyt aiheettomasti.

Toimenpiteet

Olen jo päätöksissäni 28.5.2024 [OKV/945/10/2023](#) ja 3.6.2024 [OKV/1399/10/2023](#) antanut Maahanmuuttovirastolle huomautukset kansalaisuushakemusten käsittelyn aiheettomasta viivästyksestä ja sen jälkeen useissa päätöksissäni arvioinut kansalaisuushakemusten käsittelyn viivästyneen Maahanmuuttovirastossa aiheettomasti.

Apulaisoikeuskansleri on jo kerrottua ennen 2.4.2024 niin ikään kansalaisuushakemuksen käsittelyn viipymistä koskeneessa päätöksessään OKV/2474/10/2023 kiinnittänyt Maahanmuuttoviraston huomiota asioiden viivytyksetöntä käsittelyä koskevan säännöksen noudattamiseen. Hän pyysi tuolloin virastoa ilmoittamaan, miten kansalaisuushakemusten käsittelyajat ovat kehittyneet viime vuosina, onko käsittelyaikoja saatu lyhennettyä Maahanmuuttoviraston asiassa antamassa selvityksessä mainitsemilla toimilla, ja mitä lisätoimenpiteitä käsittelyaikojen lyhentämiseksi on mahdollisesti suunniteltu.

Apulaisoikeuskansleri on Maahanmuuttoviraston toimittaman selvityksen perusteella 14.11.2024 antamassaan päätöksessä [OKV/1941/80/2024](#) todennut johtopäätöksensä, etteivät kansalaisuushakemusten käsittelyajat kokonaisuudessaan täyttäneet perustuslaissa ja hallintolaissa edellytettyä asian käsittelyä ilman aiheetonta viivytystä. Hänen mukaansa kansalaisuushakemusten käsittelyaikoja ei vielä Maahanmuuttoviraston toimenpiteistä huolimatta voinut pitää hyväksyttävänä ottaen huomioon kansalaisuuteen liittyvät oikeusvaikutukset ja asian

merkitys kansalaisuutta hakevan kannalta. Apulaisoikeuskansleri jatkoi asian seurantaa ja pyysi Maahanmuuttovirastoa ilmoittamaan viimeistään 30.6.2025, miten kansalaisuushakemusten käsittelyajat ovat kehittyneet, sekä mahdollisista lisätoimenpiteistä niiden lyhentämiseksi.

Apulaisoikeuskansleri on Maahanmuuttoviraston toimittaman selvityksen perusteella todennut 23.7.2025 antamassaan päätöksessä [OKV/1500/80/2025](#), että kansalaisuushakemusten käsittelyn tilanne Maahanmuuttovirastossa on kohentunut. Käsittelyssä on kuitenkin edelleen merkittäviä viiveitä sekä laajemmin viranomaistoimintaa koskevia kehittämistarpeita. Apulaisoikeuskansleri on vielä pyytänyt Maahanmuuttovirastoa ilmoittamaan viimeistään 30.6.2026, miten kansalaisuushakemusten käsittelyajat ovat kehittyneet sekä mahdollisista uusista lisätoimenpiteistään kansalaisuushakemusten käsittelyaikojen lyhentämiseksi.

Nyt arvioitavana oleva Maahanmuuttoviraston menettely kantelijan äidin asiassa ei Maahanmuuttovirastolle kerrotuin tavoin kansalaisuushakemusten käsittelyjen aiheettomasta viipymisestä viime aikoina jo annetut useat laillisuusvalvonnalliset seuraamukset ja apulaisoikeuskanslerin asiaa koskeva seuranta huomioon ottaen anna aiheetta muihin toimenpiteisiin kuin että saatan Maahanmuuttoviraston tietoon edellä kantelijan äidin kansalaisuushakemuksen käsittelyn aiheettomasta viipymisestä esittämäni käsityksen.

Siltä osin, kun kantelija ei ole saanut riittävää ohjeistusta soittaessaan Maahanmuuttovirastoon, on Maahanmuuttovirasto selvityksessään todennut, että tilanne ja ohjeistus on käyty kyseisen palveluneuvojan kanssa läpi, ja ettei kyseessä ole laajempi ongelma, eikä ohjeistuksessa ole havaittu mitään selviä puutteita. Asia ei anna tältä osin aiheetta toimenpiteisiin.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Esittelijäneuvos

Elina Nyholm